

Asia: OM 21/41/2016

Työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi laiksi henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä

1 LUKU. YLEISET SÄÄNNÖKSET

Kommentit ehdotetun lain 1 lukuun

Hovioikeus kannattaa erillisen rikosasioiden käsittelyssä noudatettavaksi tulevan henkilötietolain säätämistä rikosasioiden tietosuojadirektiivin täytäntöön panemiseksi. Ehdotettu laki olisi yleislaki, joten hallinnonalakohtainen erityislainsäädäntö on myös tarpeen.

Laissa määriteltyjen käsitteiden kirjoitusasun päivittäminen vastaamaan pa-remmin rikosasioiden tietosuojadirektiivissä ja yleisessä tietosuoja-asetuksessa käytettyjä määritelmiä on hyvä asia. Käsitteiden tulisi olla yhtenevät henkilötietoja koskevassa lainsäädännössä.

2 LUKU. HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYN YLEISET EDELLYTYKSET

Kommentit ehdotetun lain 2 lukuun

Hovioikeuden asianhallintajärjestelmässä henkilöitä käsitellään valittajina, vastapuolina, todistajina jne. Hovioikeus toteaa, että tietojärjestelmät tulee toteuttaa vastaamaan ehdotetun lain vaatimuksia henkilötietojen erottamiseksi toisistaan muun muassa siten, että epäillyt ja tuomitut pidetään erillään toisistaan.

Hovioikeus kannattaa, että erityisiä henkilötietoryhmiä koskevassa sääntelyssä tiedoista käytetään arkaluonteiset tiedot -käsitettä henkilötietolaissa vakiintuneen nimityksen mukaisesti. Vaikka henkilöasioiden tietosuojadirektiiviin ei sisälly säännöstä henkilötunnuksen pitämisestä arkaluontoisena tietona, hovioikeus kannattaa, että siitä otetaan säännökset ehdotettuun lakiin ehdotuksen mukaisesti. Henkilötunnus on henkilön yksilöivä tunniste, jolla saa aikaan merkittäviä oikeusvaikutuksia ja henkilötunnus on luokiteltu muuallakin lainsäädännössä arkaluonteiseksi tiedoksi.

3 LUKU. REKISTERINPITÄJÄ JA HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELIJÄ

Kommentit ehdotetun lain 3 lukuun

Ehdotetun lain 17 §:ssä säädettäisiin henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun käsittelevän velvollisuudesta antaa rekisterinpitäjälle asianmukaiset selvitykset ja sitoumukset sekä muutoinkin riittävät takeet niistä organisatorisista ja teknisistä toimenpiteistä, joilla se varmistaa, että henkilötietoja käsitellään ehdotetussa laissa säädettyjen vaatimusten mukaisesti.

Henkilötietojen käsittelijän suorittamasta henkilötietojen käsittelystä olisi lakiehdotuksen mukaan tehtävä kirjallinen sopimus tai annettava kirjallinen määräys. Hovioikeus pitää kirjoitettavaa sopimusta tai rekisterinpitäjän toimesta annettavaa määräystä hyvänä. Näin varmistetaan, että kukin henkilötietojen käsittelijä on tietoinen henkilötietojen lainmukaisesta käsittelystä ja salassapito- sekä muista velvollisuuksistaan. Ehdotettu sääntely parantaa myös rekisteröityjen oikeuksia.

Ehdotetun lain 18 §:ssä säädettäisiin, että rekisterinpitäjän ohella myös henkilötietojen käsittelijän tulisi ylläpitää kirjallista selostetta rekisterinpitäjän lu-kuun suoritettavasta henkilötietojen käsittelystä. Yksittäisten käsittelijöiden velvollisuutta ylläpitää selostetta ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, vaan se tulisi voida laatia kootusti virastoittain.

Hovioikeus pitää lokitietoja koskevaa sääntelyä tarpeellisena ja rekisteröityjen oikeuksien turvaamisen kannalta merkityksellisenä. Tuomioistuinten osalta lokitietojen keräämisestä ja tallettamisesta vastaa oikeusrekisterikeskus.

4 LUKU. REKISTERÖIDYN OIKEUDET

Kommentit ehdotetun lain 4 lukuun

Ehdotetun lain 25 §:n mukaan henkilötietojen oikaisemisen ja poistamisen osalta säädettäisiin, että tietojen poistamisen sijasta rekisterinpitäjän olisi ainoastaan rajoitettava käsittelyä, jos rekisteröity kiistää tietojen paikkansapitävyyden eikä sitä voida todentaa taikka jos henkilötiedot on säilytettävä todistelua varten. Ehdotuksessa on todettu, että usein voi esiintyä tilanteita, joissa joko rekisteröidyn tai viranomaisen perustellut oikeudet edellyttävät, että virheellinen tieto säilytetään korjatun tiedon lisäksi. Hovioikeus pitää säännöstä kannatettavana.

5 LUKU. TIETOTURVALLISUUS

Kommentit ehdotetun lain 5 lukuun

Rekisterinpitäjän tehtävänä on määritellä henkilötietojen käsittelijöiden käyttöoikeudet ja otettava käyttöön salasanajärjestelmät tai vastaavat turvajärjestelmät. Näin varmistetaan, että henkilötietoja

käsittelevät vain henkilöt, joilla on siihen oikeus. Oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain 11 §:n mukaan oikeushallinnon viranomainen saa salassapitosäännösten estämättä käyttää tietojärjestelmään tallettamiaan tietoja niiden käyttötarkoituksen mukaisesti lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi. Hovioikeus toteaa, että lainkäyttöhenkilökunnan mahdollisuudet käyttää tarpeellisilta osin myös salassa pidettäväksi määrättyjä tietoja muun muassa lainkäytön yhtenäisyyden varmistamiseksi tulee turvata myös lainsäädäntöä uudistettaessa.

6 LUKU. TIETOSUOJAVASTAAVA

Kommentit ehdotetun lain 6 lukuun

Ehdotetut tietosuojavastaavaa koskevat säännökset ovat perusteltuja ja kannatettavia. Tuomioistuimen lainkäyttötehtävien yhteydessä suorittama henkilötietojen käsittely oltaisiin rajaamassa tietosuojavastaavan tehtävien ulkopuolelle. Tämä seikka johtunee tuomioistuinten riippumattomuuden turvaamisesta.

7 LUKU. HENKILÖTIETOJEN SIIRROT KOLMANSIIN MAIHIN JA KANSAINVÄLISILLE JÄRJESTÖILLE

Kommentit ehdotetun lain 7 lukuun

Kyseinen luku on lakiehdotuksen kriittisin kohta. Tietojen siirtämisen edellytykset on varsin täsmällisesti määritelty lakiehdotuksessa.

Sen sijaan tulee suhtautua kriittisesti mahdollisuuteen siirtää 44 §:n mukaisesti tietoja yksityisille vastaanottajille (muille kuin viranomaisille tai niihin verrattaville kansainvälisille järjestöille). Tämä tarvetta ei ole lakiesityksessä perusteltu mitenkään ja pelkkä viittaus direktiiviin ei riitä.

8 LUKU. VALVONTAVIRANOMAINEN

Kommentit ehdotetun lain 8 lukuun

Luvun suhteen ei ole huomauttamista. Tietosuojavirastolle on varattu hyvät ja kattavat valvontamahdollisuudet ja riittävä toimivalta ja pakkokeinot tehtävän suorittamiseen.

9 LUKU. OIKEUSTURVA

Kommentit ehdotetun lain 9 lukuun

Myöskään tämän luvun osalta ei ole huomauttamista. Keskeisin oikeussuoja-keino on kantelu tietosuojavirastolle. Asianomaiselle viranomaiselle ilmoittaminen mahdollisesta rikkeestä ei ole ehkä useinkaan riittävä mahdollisuus oikeuksien valvomiseen mutta tästäkään mahdollisuudesta ei liene järjestelmän kannalta haittaa. On tarpeellista, että on olemassa säädökset kyseisen ilmoituksen käsittelemisestä toimivaltaisessa viranomaisessa.

10 LUKU. ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

Kommentit ehdotetun lain 10 lukuun

Luvun suhteen ei ole huomauttamista. Vahingonkorvausmahdollisuudesta, salassapitovelvollisuudesta sekä rikosoikeudellisesta vastuusta henkilötietojen käsittelystä on perustelut huomioon ottaen lausuttu riittävän kattavasti.

11 LUKU. VOIMAANTULO- JA SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET

Kommentit ehdotetun lain 11 lukuun

Lain voimaantulo 6. päivä toukokuuta 2018 on sunnuntai. Erikoista, että laki tulee voimaan sunnuntaina mutta toisaalta asiasta ei liene haittaa. Voi myös olla, että tämä on tietojärjestelmien vuoksi tarpeen. Asia ei selviä perusteluista.

YLEISPERUSTELUT

Kommentit ehdotuksen yleisperusteluihin

Kyseessä on yleisperustelujen osalta jo hyväksytyin direktiivin voimaan saattaminen kansallisessa lainsäädännössä. Sen vuoksi yleisperustelujen osalta ei ole huomauttamista.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Kommentit ehdotuksen yksityiskohtaisiin perusteluihin

Tältä osin hovioikeus viittaa lukujen 7. ja 11. kohdalla kerrottuihin perustelujen aukkoihin.

ERITYISLAINSÄÄDÄNTÖÖN EHDOTETUT MUUTOKSET

Kommentit oikeusministeriön hallinnonalan erityislainsäädäntöön ehdotettuihin muutoksiin

Tältä osin ei ole huomautettavaa.

MUUT MAHDOLLISET KOMMENTIT

Muut mahdolliset kommentit työryhmän mietintöön

-

Ålander Tuula

Rovaniemen hovioikeus - Lausunnon ovat hovioikeudessa valmistelleet hovioikeudenneuvos Tapio Kamppinen ja hovioikeuden esittelijä Leena Saukkoriipi.